

Wojciech Kłys, Katarzyna Stoś

Dodatkowe podatki na produkty spożywcze o wysokiej zawartości soli, tłuszczu i cukru

Środki fiskalne, takie jak podatki lub dotacje, są coraz częściej uznawane za ważny środek ograniczający spożycie tzw. niezdrowej żywności. Polityka podatkowa może stymulować reformulację produktów spożywczych, czyli taką zmianę receptury produktów spożywczych, aby zawierały one mniej soli, tłuszczu, cukru lub innych składników odżywczych niekorzystnych z żywieniowego punktu widzenia.

W Polsce, podobnie jak w innych krajach, liczba osób otyłych i z nadwagą stale wzrasta. Wynika to m.in. ze spożywania zbyt dużych ilości tłuszczu i cukru. Również spożycie soli jest w Polsce zbyt wysokie. Wynosi ono ok. 11-12 g soli na osobę/dzień, przy zaleceniach WHO poniżej 5 g/osobę/dzień. Obniżenie spożycia tych składników może prowadzić do zmniejszenia występowania otyłości i nadwagi oraz poprawy ogólnego stanu zdrowia społeczeństwa. W celu zmniejszenia spożycia tych składników istotne jest zmniejszenie ich zawartości w produktach spożywczych, czyli dokonywanie tzw. reformulacji produktów spożywczych. Działania fiskalne, jak wynika z doświadczeń innych krajów, mogą wpływać na producentów, aby zmniejszali oni zawartość niekorzystnych składników w ich produktach.

Narzędzia fiskalne są wskazywane przez Grupę Wysokiego Szczebla ds. Diety i Aktywności Fizycznej (High Level Group on Diet and Physical Activity - HLG) działającą w ramach DG SANTE Komisji Europejskiej jako istotne narzędzie wpływające na reformulację produktów spożywczych. Działania poprzez podatki na obniżenie spożycia tzw. niezdrowej żywności są również zalecane przez WHO i wskazywane jako sposób obniżania spożycia soli, tłuszczu i cukru.

W Unii Europejskiej politykę podatkową aktualnie stosuje 9 krajów. Podejmowane są również działania, aby tego typu podatek wprowadzić również w Polsce. Podatek najczęściej nakładany jest na ilość dodanego cukru w napojach słodzonych. W niektórych krajach podatek taki jest również nałożony na sztuczne środki słodzące. Kategorie produktów spożywczych, na które nakładany jest podatek to głównie: napoje słodzone cukrem, napoje energetyzujące, słodczyce, słone przekąski, przyprawy, dżemy owocowe i inne. Natomiast woda, 100% soki, napoje mleczne z reguły są wyłączone z podatku. Najbardziej aktualnym przykładem działań w zakresie opodatkowania tzw. niezdrowej żywności są przepisy wprowadzone w Wielkiej Brytanii w kwietniu 2018 roku i w Irlandii w czerwcu 2018 r. Przykładowo w Wielkiej Brytanii podatek ten wynosi 18 pensów za litr przy zawartości cukru w napoju powyżej 5 g/100 ml i 24 pence za litr przy zawartości cukru powyżej 8 g/100 ml. Z podatku zwolnione są soki i napoje

mleczne. Przewidywane dochody mają być przeznaczone na programy szkolne mające na celu ograniczenie otyłości poprzez wspieranie aktywności fizycznej. W innych krajach uzyskane środki przeznaczone są m.in. na dotowanie produktów spożywczych o korzystniejszym pod względem żywieniowym składzie. W większości jednak krajów dochody uzyskane z podatków trafiają do ogólnej puli dochodów państwa.

Wprowadzanie podatków od zawartości soli, tłuszczu, cukru napotyka jednak w wielu krajach na trudności. Przykładowo Dania, która już w latach trzydziestych XX w. wprowadziła tego typu podatek, od stycznia 2013 r. uchyliła niepopularny podatek od zawartości tłuszczu, a w roku 2014 r. zlikwidowała podatek od napojów słodzonych cukrem. Krytycy twierdzili, że podatki te były nieskuteczne, a konsumenci, aby kupić masło, lody lub napoje gazowane udawali się do innych krajów, gdzie ceny były niższe. Opodatkowane pozostały lody, czekolada i słodycze.

Podobnie w Finlandii w latach 2011-2016 nałożono podatek na słodycze, czekolady, lody i napoje bezalkoholowe. Po interwencjach, wynikających ze skarg producentów, podatek na słodycze, czekolady i lody został wycofany. Utrzymano tylko podatek na napoje słodzone cukrem.

Jak wynika z doświadczeń krajów, które wprowadziły podatek, po wprowadzeniu podatku nastąpił wzrost cen opodatkowanych produktów, zmniejszyła się sprzedaż tych produktów i w konsekwencji zmniejszyło się spożycie niezdrowych składników żywności.

Ze względu na korzyści zdrowotne wynikające z wprowadzenia takiego podatku coraz więcej krajów w Europie i na świecie rozważa jego wdrożenie.

Piśmiennictwo

- Briggs A.D.M., Mytton O.T., Kehlbacher A. et al.: Health impact assessment of the UK soft drinks industry levy: a comparative risk assessment modelling study, <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/5827/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>,
- Food taxes and their impact on competitiveness in the agri-food sector Final report, Client: DG Enterprise and Industry, Rotterdam, 12 July 2014, <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/5827/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>
- WHO: Guideline: Sodium intake for adults and children, https://www.who.int/nutrition/publications/guidelines/sodium_intake_printversion.pdf,
- Veerman L.: The impact of sugared drink taxation and industry response [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(16\)30039-1](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(16)30039-1),

- Social and Economic Impacts of the Proposed New Taxes on Some Food, [https://ime.bg/var/images/Tax_Assesment_Study\[10-9-2015\].pdf](https://ime.bg/var/images/Tax_Assesment_Study[10-9-2015].pdf),
- Supporting the mid-term evaluation of the EU Action Plan on Childhood Obesity 2014-2020
The Childhood Obesity Study Final report written by the EPHORT consortium: Jolanda Boer et al. 19-07-2018 <https://nutrimento.pt/activeapp/wp-content/uploads/2018/08/Childhood-Obesity-Study.pdf>.